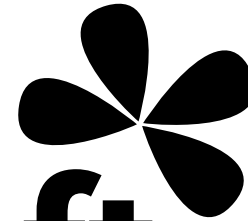

brukarkraft

RESURSCENTRUM FÖR BRUKARINFLYTANDE

Ungas behov av information om stöd – grunden för projekt Kraftverket

Vi i Brukarkraft och Kraftverket redovisar inte stora undersökningar.

Enkäterna vi visar här har besvarats av unga med eller i riskzon för samsjuklighet, UVAS och unga i utsatta områden. Men också enkäter i lite större brukarrevisjoner ger över åren en liknande bild.

Vi såg i våra enkäter och grupparbeten ungas åsikter om vården

- Att *där man får vård* är den bra!
- Men det fattas samordning och kontinuitet och
- unga känner sig utan vuxenstöd och behöver kunskap om rättigheter....

Enkät ”Förbättrat stöd till unga”, 2021 – liten men viktig enkät

- Enkäten distribuerades genom personal på **stödboende, öppenvårdsenheter, HVB-hem och samordningsförbund** som vi har kontakt med genom vårt utvecklingsarbete.
- Enkäten har distribuerats **till unga med känd eller förmodad samsjuklighet** när det gäller psykisk ohälsa och skadligt bruk/beroende. De ungas problembild var redan komplex.

43 svarande

Ålder

1 person 15-17 år, 5 personer 18-20 år, 22 personer 21-25 år, 15 personer 26-29 år.

Kön

22 tjejer och 21 killar, ingen har uppgett annan könsidentitet.

Bostad

23 har bostad och 20 är bostadslösa.

Sysselsättning

8 studerar, 5 arbetar, 10 är arbetssökande, 10 sjukskrivna, 10 uppger alternativet annat (t ex arbetsträning, väntan på arbetsträning, behandling).

De allra flesta uppger en tydlig samsjuklighet av psykisk ohälsa och skadligt bruk/beroende, och medvetenhet om detta.

Från vilka av dessa får du hjälp/har kontakt med idag?

Antal deltagare: 42

31 (73.8%): Socialtjänsten.

26 (61.9%): Sjukvårdens
allmänpsykiatri eller beroendevård.

2 (4.8%): Maria Ungdom eller Mini-
Maria.

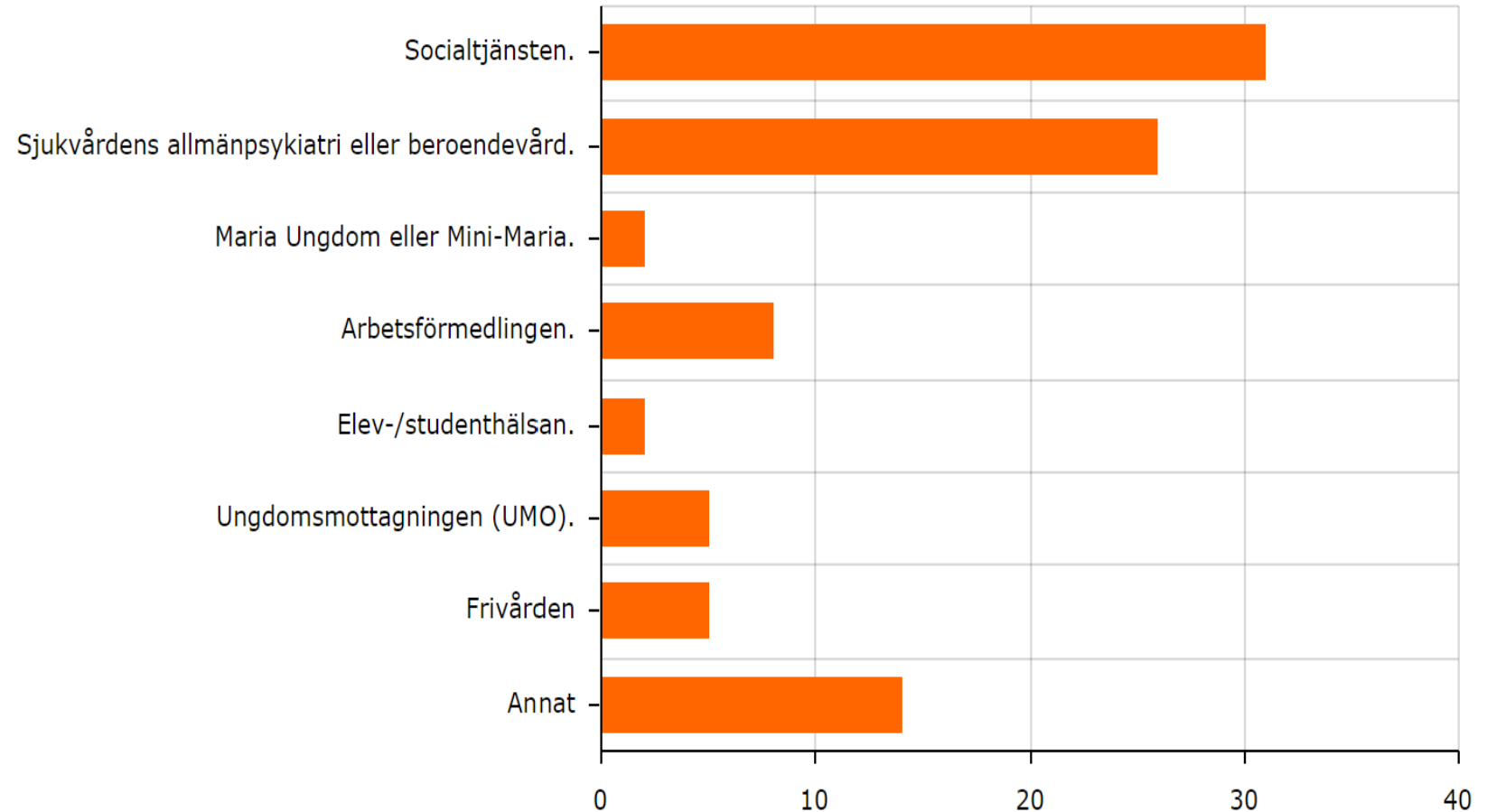
8 (19.0%): Arbetsförmedlingen.

2 (4.8%): Elev-/studenthälsan.

5 (11.9%): Ungdomsmottagningen
(UMO).

5 (11.9%): Frivården

14 (33.3%): Annat

Vilket av följande har du problem med?

Vilket av följande har du problem med?

Antal deltagare: 39

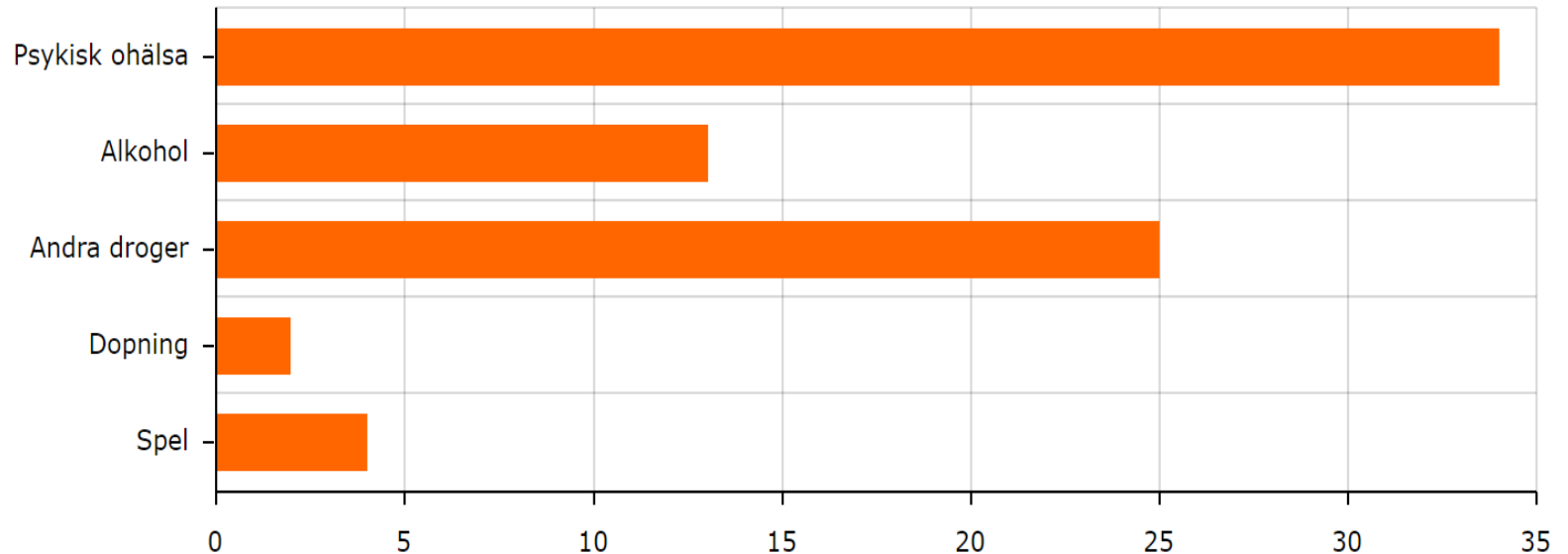
34 (87.2%): Psykisk ohälsa

13 (33.3%): Alkohol

25 (64.1%): Andra droger

2 (5.1%): Dopning

4 (10.3%): Spel

Du kryssade sjukvårdens allmänpsykiatri eller beroendevård. Vad handlar kontakten om?

- ✓ Allmänpsykiatri
- ✓ Utredning för ADHD
- ✓ Depression, autism och Adhd
- ✓ Traumabehandling och medicin
- ✓ Får mediciner från psykiatrin
- ✓ Beroendemottagningen
- ✓ Psykisk vård DBT-behandling
- ✓ Urinprov, pratar om generella saker, vad jag gått igenom
- ✓ Missbruk, psykisk hälsa
- ✓ Kontakt pga social fobi och andra funktionsnedsättningar
- ✓ Samtalskontakt och medicinering.
- ✓ Medicin, beroendemottagning BUP
- ✓ En läkarkontakt på psykiatrin för läkarutlåtande och intyg vid behov

Och hur ser det ut i **samordningsförbunden** – de flesta av de som uppgett alternativet "Annat"

Vilket av följande har du problem med?

Antal deltagare: 13

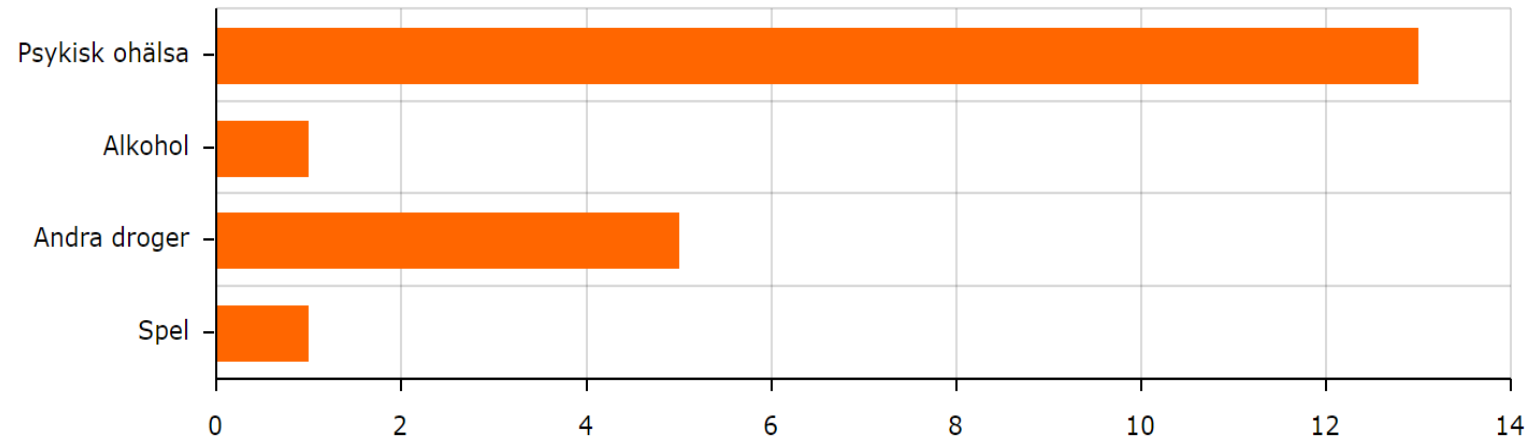
13 (100.0%): Psykisk ohälsa

1 (7.7%): Alkohol

5 (38.5%): Andra droger

- (0.0%): Dopning

1 (7.7%): Spel

Vad visar enkäten om samordningsförbund?

Samordningsförbundens insatser verkar fylla en viktig funktion:

Här finns en multiproblematik när det gäller psykisk ohälsa och beroende – och i flera öppna svar pekar många på vikten av denna hjälp.

Särskild person som hjälper att samordna?

- 41 har svarat - nästan 4 av 10 uppger att de inte hade hjälp av någon särskild person att samordna sina kontakter. De yngsta svarande uppger samma sak.
- Ingen har skrivit Case Manager, eller personligt ombud, trots att bilden av multiproblematik bland de svarande visar att många har behov av detta.
- Men de som uppger samordningsförbund har beskrivit att de får hjälp med samordning mellan t ex hälso- och sjukvård och socialtjänst.
- Socialekreterare och kontaktpersoner på HVB-hem är exempel på andra viktiga vuxna, när det upplevs fungera bra.

Men samordning behövs

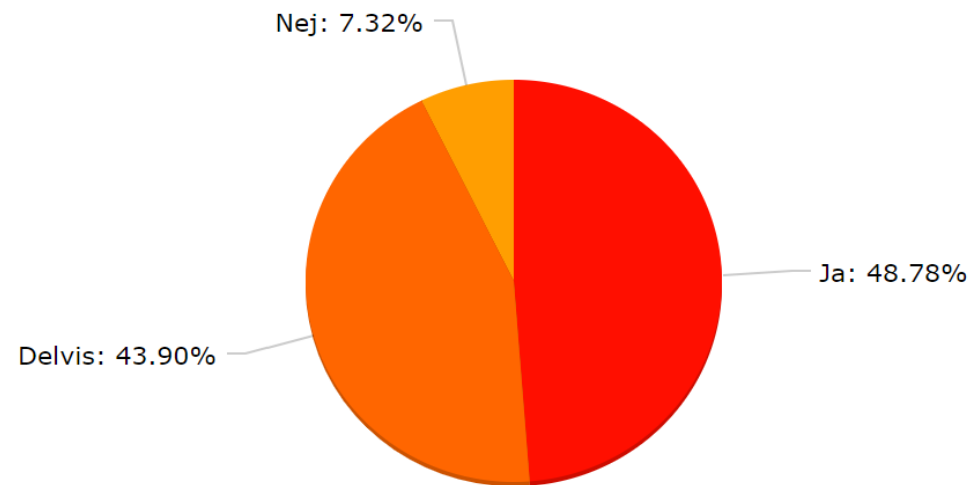
Har du fått hjälp med dina problem?

Antal deltagare: 41

20 (48.8%): Ja

18 (43.9%): Delvis

3 (7.3%): Nej

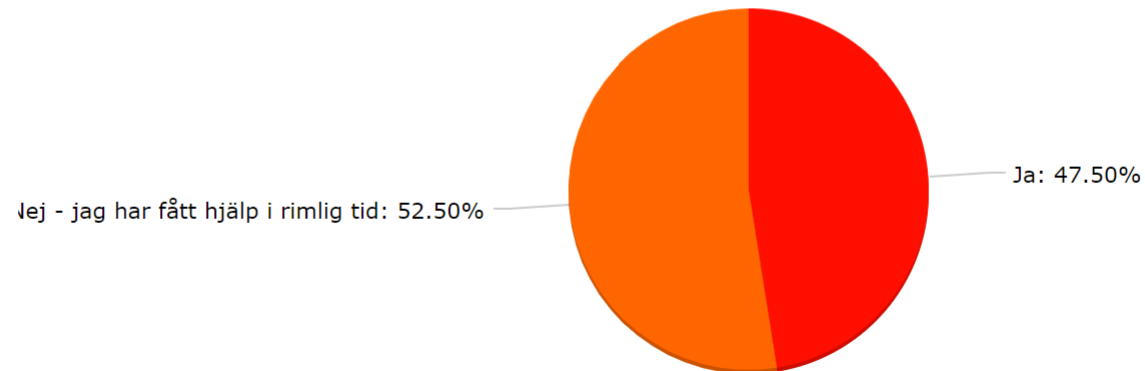
Väntetiden

Har du fått vänta på att få hjälp med de problem som du har?

Antal deltagare: 40

19 (47.5%): Ja

21 (52.5%): Nej - jag har fått hjälp i rimlig tid

Samtidighet och täthet i vårdkontakter

- Korstabulering av svaren visar att de med samsjuklighet har behov som förutsätter insatser med mycket **täta vårdkontakter** och ett periodvis **avancerat stöd i vardagen**.
- **Behovet av samtidiga insatser** syns tydligt i svaren som särskilt avgörande.
- Motsatsen får också *motsatt effekt*, visar öppna svar: **möjligheten att ta till sig insatser försämras när de unga bOLLAS runt** mellan olika icke samverkande enheter.

Här några citat om hur väntan påverkat deras situation:

”Har periodvis fått vänta väldigt länge på vården, vilket många gånger påverkat min psykiska hälsa negativt. Känns också som det är så mycket "bortkastad" tid, då jag de perioderna varit så pass sjuk att det mesta i mitt liv stått still. Har mest gått hemma och väntat bara i perioder.”

”Har tagit återfall på ganska inga bostäder och fick bo på boenden med missbrukare.”

”Ojämn kontakt, fått vänta länge på läkarmöte angående medicinering. Väntat ett halvår med dålig medicin. Sänkt, trött, svårt att orka med livet.”

”Det tog ca 8,5 månader. Mitt tillstånd förvärrades otroligt mycket, både psykiskt och fysiskt. Efter 2 månader var jag så dålig att jag fick hjälp att gå till en privat psykolog som jag kunde träffa temporärt för att jag skulle klara mig.”

Vad säger svaren?

- När vi vägt samman svaren om väntetid om man får hjälp med samordning så visar svaren att de unga upplever att *glappen i vården drabbar individen hårt*.
- De unga upplever att de hade *sluppit att problemen förvärrats* – framför allt med skadligt bruk/beroende – *om de fått tidig och adekvat hjälp*.
- De unga i vår undersökning är *inte generellt missnöjda med den hjälp de faktiskt får*.
- Det stärker det vi vet om hur viktigt det är att *unga får hjälp att nå samtidigt och samordnat stöd*.

CM, team, SIP - individen i centrum!

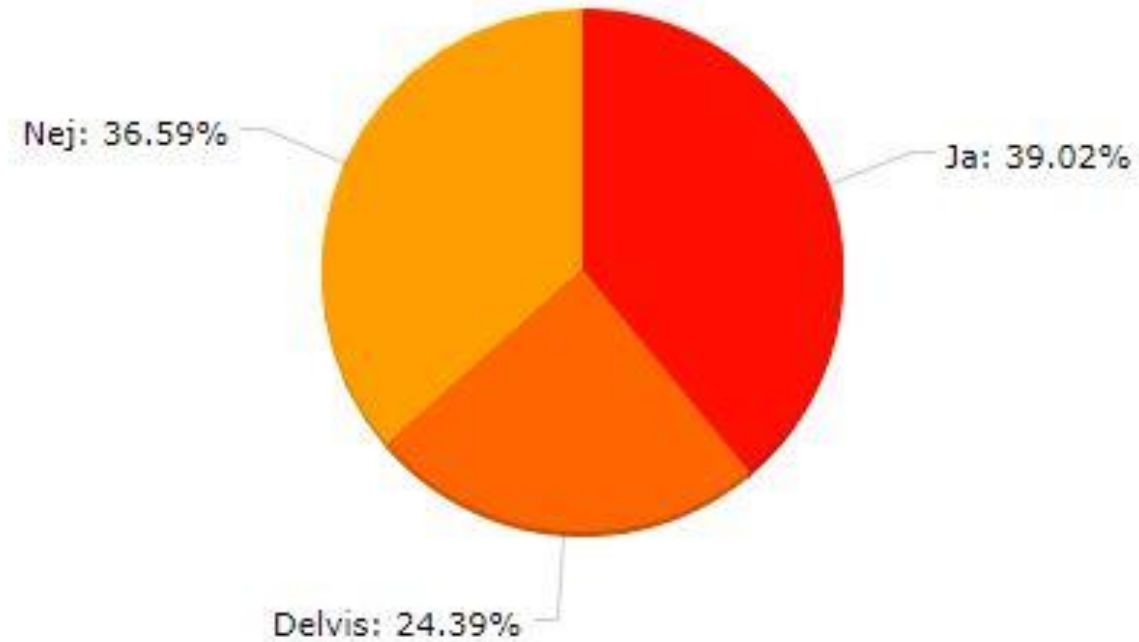
Övergripande resultat:

- Insatserna är inte tillräckligt anpassade till den enskildes faktiska behov.
- Svaren visar att de unga ser bristande resurser – inom inte minst psykiatrin – som hinder att komma vidare och väntan förvärrar tillståndet/tillstånden.
- Möjliga lösningar - såsom integrerade team, Case management och ett fungerande SIP-arbete - används inte tillräckligt mycket eller inte alls.

Läs hela rapporten på brukarkraft.se.

Vet du vilka rättigheter du har om du behöver hjälp?

- 41 svarande

Talande citat ur de öppna svaren:

”Man har fått pussla ihop bitar man fått berättat av diverse myndigheter och sedan fördjupat sig i ämnet på egen hand.”

Slutsats: Ungas kunskap om vägar in brister

- Många har en lång historik och uppfattar att de borde ha ”fångats upp” i yngre år. Vår undersökning visar också att **det behövs mycket mer kunskap om vilka rättigheter man har**, och inte minst att informationen är anpassad till unga.

Att bli själv när man behöver hjälp

– ett exempel bland våra enkäter 2022-23:

56 ungas svar i Gävles Andersberg, "Unga frågor unga"

F9. Har du någon gång dom senaste 4 veckorna känt att du behöver hjälp eller stöd med något? (till exempel om du varit sjuk, ensam eller behövt prata med någon)

Det är inte alltid lätt att erkänna sitt behov av hjälp eller att begära det.

Syftet med denna fråga var att få ungdomarna att tänka på dessa saker, att reflektera och låta dem känna igen de resurser de kan ha haft eller inte.

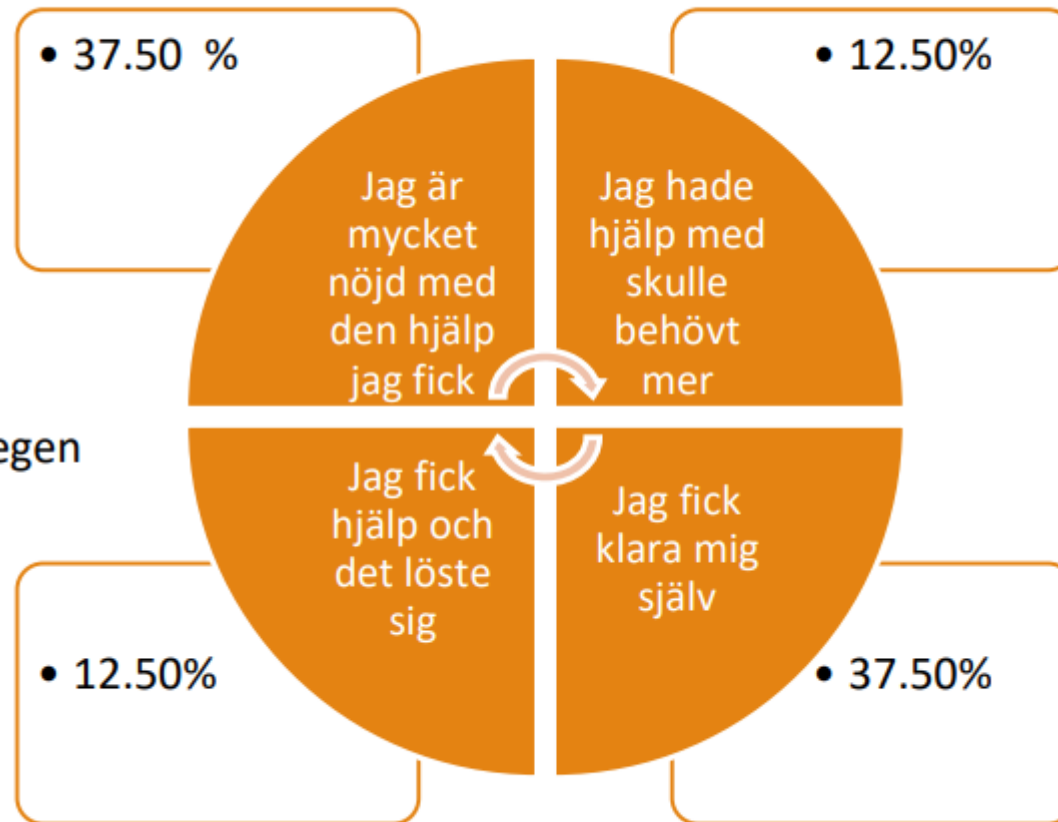
33.93% JA

F10. Fick du det stöd du behövde?

Det är inte alltid lätt att erkänna sitt behov av hjälp eller att begära det. Syftet med denna fråga var att få ungdomarna att tänka på dessa saker, att reflektera och låta dem känna igen de resurser de kan ha haft eller inte.

Gruppkommentar:

Att få den hjälp de behövde och bli lämnad på egen hand får lika stor andel svar. Detta kan tyda på att det krävs mer resurser för mental hälsa, eller så kan det bara vara nödvändigt att lära dessa ungdomar att det är acceptabelt att be om hjälp från vänner, familj och ibland även helt främlingar. Kanske kan föreläsningar och annat material vara till hjälp.

Vilka rättigheter frågar unga om?

Vid sidan av behovet av vuxet stöd så har vi fått svar på vilka rättigheter till stöd unga vill veta om.

- **Enkät över 18 år 2022** - vad kan de unga och vilka rättigheter vill de veta mer om? Nästan var tredje är 18-19-åringar, drygt hälften är 20-25 år, drygt en sjättedel är 26-29 år
- Distribuerad i Insjöríkets samordningsförbund, insats för unga, Stockholms kommun – stödboendet Lönnen och i socioekonomiskt utsatta områden i Järfälla (fritidsgård, idrottsklubb) och Alvesta (fritidsverksamhet).
- 41 svarande
- 80 % killar, 20 % tjejer

Socialtjänsten – vad vill man veta mer om?

Socialtjänsten: Kunskap om rättigheter enligt SoL? En knapp tredjedel uppger att de känner till sina rättigheter enligt SoL, lika många svarar Nej, och nästan hälften svarar Delvis.

Vilka rättigheter enligt SoL ville man veta mer om (betyder inte att man själv problemet) - flerval

- Rätt att få hjälp med boende 69%
- Rätt till ekonomiskt stöd 54%
- Rätt att få stöd vid psykisk ohälsa 49%
- Rätt att få en SIP 38%
- Rätt att få hjälp vid missbruk 36%

Hälsa- och sjukvård – vad vill man veta mer om?

Känner du till dina rättigheter enligt hälso- och sjukvårdslagen? Nästan tre fjärdedelar svarar Ja eller Delvis, medan drygt en fjärdedel svarar Nej. När vi frågar vilka saker man vill veta mer om inom HSL är svaren:

- Rätt till hjälp vid psykisk ohälsa, inklusive sjukskrivning 65%
- Rätt till en Samordnad individuell plan, SIP 51%
- Rätt att välja vård, få information som du förstår och att påverka din vård 49%
- Rätt att få hjälp vid problem med droger eller alkohol, inklusive sjukskrivning 46%
- Rätt till tystnadsplikt och sekretess 46%
- Rätt till fast vårdkontakt 35%

Siffrorna bekräftar att det finns stort behov av kunskap av rättigheter inom vården när det gäller psykisk ohälsa och problem med droger/alkohol, SIP och tystnadsplikt/sekretess. Vi tycker att siffran som rör droger och alkohol ligger rätt högt med tanke på vilka som besvarat enkäten – liksom behov av kunskap om SIP.

Vad vill de yngsta veta mer om?

Enkät 15-18 år - 65 % killar och 35 % tjejer – 43 svarande i en annan enkät i utsatta områden i Järfälla, Ludvika och Alvesta

Vården – flervalsfråga:

- Nästan sju av tio är intresserade av att veta mer om rätt till hjälp vid psykisk ohälsa,
- Drygt fyra av tio vill veta mer om rätten till SIP, rätten att få stöd utan föräldrars godkännande och vårdens tystnadsplikt.
- Var tredje vill veta mer om rättigheter till vård för skadligt bruk/beroende.

De öppna svaren om psykiatriska bekräftar bilden att man inte heller här är nöjd med kötid vad gäller BUP och BUMM. Det finns också svar som handlar om oro för att tystnadsplikten inte följs.

Svar på öppen fråga av unga i utsatt område – fokusgrupp över 18 år, ett exempel:

- Jag vill förstå mer om socialtjänsten. Jag vill veta mer om hur ni kan stötta.
- Hitta rätt stöd när man har problem.
- Tryggt nätverk – också vuxna.
- Att det är okej att be om hjälp!
- Hur man kommer in i arbetslivet.
- En tillgänglig fritidsgård med bra öppettider.
- Positiva förebilder.

Skolan – en grundsten

”Viktigaste frågan för ungdomarna är rättigheter inom skolan eftersom jag tror att många som inte lyckas med skolan och kanske inser det i gymnasiet, väljer att söka alternativa sätt att göra pengar på och kanske vissa ungdomar väljer då droghandel eller liknande som strider mot lagen som ett sätt att göra snabba pengar på.

Det är extremt viktigt att man börjar med hjälp inom skolan från tidig ålder!”

Återkommande frågor som unga lyfter

I insatser i samordningsförbund (HBS), KAA (Stockholms stad), stödboendet Lönner (Stockholms stad) liksom grupper i Verdandi i utsatta områden återkommer samma behov:

Att de unga behöver veta mer om sina rättigheter i kontakt med främst socialtjänst, hälso- och sjukvård, arbetsförmedling och utbildningsanordnare (grundskola, gymnasium).

Unga i enkäter och grupparbeten tar särskilt upp de här mer konkreta frågorna:

Rätten till stöd vid psykisk ohälsa

Rätten till stöd vid problem med alkohol eller droger

Rätten att inte utsättas för våld

Rätten att inte bli diskriminerad

Rätten till ekonomiskt stöd

Rätten till bostad |

Rätten att överklaga ett beslut

Rätten till stöd för att få jobb/plugga vidare

En bra fritid – bristvara i många områden

- Problem när det fattas konstruktiv fritid är välkänt – fritidskortet som nu kommer är ett litet steg i rätt riktning.
- Pandemin hade förvärrat situationen för många unga, och det var i den situationen som vi började planera för **Kraftverket** – och att ta med fritid som en del i projektmålen.
- Våra tidigare enkäter i **Unga frågor unga** i områden med socioekonomiska utmaningar i Örebro, Borlänge, Järfälla, Ludvika, Gävle bekräftade bilden av hur utbudet av fritidsaktiviteter upplevs för litet och *dyrt* av unga.
- Så att ha en bra fritid lyfte vi in i arbetet! Projekt **Kraftverkets** grupparbeten i Verdandi och i insatser stärkte bilden av att unga i riskzon problem att hitta vägar till fritidssysselsättning – men att de med lite stöd hittade vägar!

Vi gjorde en studiecirkel – Kraftverket workshop

- Tillsamman med grupperna i insatser HBS samordningsförbund, KAA Stockholm, och även Ung fritid i Kumla arbetade vi med att ta fram en studiecirkel om rättigheter utifrån ungas behov av kunskap:

Till studiecirkeln har vi lagt upp stödmaterial för gruppledare

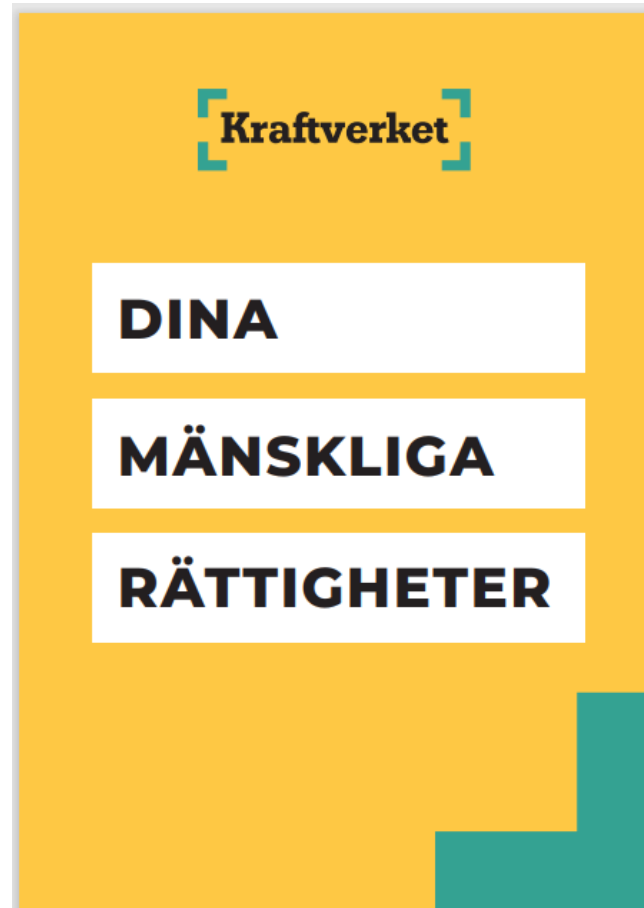

Stödmaterialiet vänder sig till gruppledare i såväl i föreningsliv, som i insatser och andra offentliga verksamheter som möter unga i riskzon för samsjuklighet.

Både studiehandledningen, stödmaterialiet och länk till hemsidan om rättigheter, kraftverket.org, finns på brukarkraft.se:

<https://brukarkraft.se/kraftverket/>

Eget material och expertstöd

Innehållet är granskat av profession inom bl a socialtjänst, hälso- och sjukvård och Sveriges Kommuner och Regioner.

Vi länkar från sajten till andra hemsidor med annan expertis.

Kraftverket

- Rättighetsajt
- Caféworkshop

VAD?

VILKA?

- Unga/unga vuxna 15–25(29) år
- Psykisk ohälsa, skadligt bruk
- I riskzon för detta
- Förebyggande/rehabiliterande

Jag ska veta vilka
RÄTTIGHETER
jag har!

Jag ska ha en
BRA FRITID
som passar mig!

VARFÖR?

4 viktiga friskfaktorer

- Kunskap
- Inflytande
- Bra fritidssysselsättning
- Goda sociala nätverk

HUR?

kraftverket.org

Vår rättighetsajt kraftverket.org är en sajt för unga i eller i riskzon för samsjuklighet. Sajten är under uppbyggnad.

 [Lyssna](#) [Jobbar med unga](#) [Kontakt](#)

Fakta ▾

Brevfrågor

Korta frågor och svar

A till Ö

× [Lämna sidan](#)

Fritid ▾

Kan jag få en ADHD-utredning?

Neuropsykiatrisk utredning över 18 år Du kan kontakta din vårdcentral för en remiss till

Jag har svårt att sluta med Tramadol, vad kan jag göra?

Sjukhuset har redan kontaktat mig och det kommer

Varför mår jag så dåligt?

Du och din socialsekreterare har säkert redan tillsammans

Jag har ingenstans att bo!

Det är akut att lösa din boendesituation Om du har mycket svårt att hitta ett

Områden vi tar upp på kraftverket.org

Psykisk ohälsa

Skadligt bruk och beroende

Jobb & Utbildning

Bostad & Ekonomi

Funktionsnedsättningar

Kränkningar, våld och hedersvåld

Vi skriver bara översiktligt om tvångsvård och mycket lite om kriminalvård – vi länkar vidare till andra i dessa frågor.

En avdelning om fritid – både i studiecirkeln och på kraftverket.org

Vad finns det ens att göra?!

Massor! Det är värt att leta, låt dig inspireras!

Våga testa!

Det är den sista du provar som är perfekt

😊 Ge inte upp vid första försöket.

Så hittar du aktiviteterna!

Var finns det för fritidsaktiviteter på min ort?

Tack!

Läs mer på brukarkraft.se

